

Barn og medvirkning

Barns medvirkning er fremhevet i barnehagenes offentlige rammeplaner. Barns medvirkning i hverdagen blir nå sett som en rettighet, og intensjonen er at barna skal ha en opplevelse av sin egen medvirkning. I FNs barnekonvensjon slås prinsippet om respekt for enkeltindividets integritet og rett til å ytre seg og bli hørt i saker som angår det fast. At barn har innvirkning på sin hverdag er ikke noe nytt. Like sikkert som at barnet etterligner, virker det tilbake på sine omgivelser, både med sine reaksjoner, sine uttrykk og sin væremåte. I all planlegging, gjennomføring og evaluering av dagene i barnehagene, er barnets trivsel og den spesielle barnegruppens reaksjonsmønster retningsgivende. Personalet lytter til barna og legger merke til hva de liker, hvem de trives med og hva de ser ut til å ha behov for. Slik er barnas medvirkning til stede. Å ta et medmenneske med på råd, innebærer å se det og å respektere ut fra dets egne forutsetninger, lytte aktivt subjekt til subjekt. Det er ikke alltid verken mulig eller riktig å overveie muligheter og valg sammen ved hjelp av ord.

Det sees mål ikke bare at barna skal få komme med forslag til det som skal skje i barnehagen, men at barna også skal inviteres med til å reflektere over gjennomføringen i etterkant. Vår reaksjon dersom refleksjonen skal foregå på et vurderende og avveierende plan, er at her skyter en over mål. Også denne dialogen skjer imidlertid allerede daglig om en ser etter, og det vesentlige må fortsatt, etter min mening være at en slik dialog er lystbetont og uforpliktende. Det er godt at en oppfordres til å rette sin oppmerksomhet mot hvordan barna tar i mot det en gir dem. Det er viktig at en øver sin bevisste refleksjon over hvorvidt de trives og profitterer på den pedagogikken en utøver og de aktivitetene en gjennomfører for å kunne justere sine planer i henhold til tilbakemeldingene. Barn skal i følge vårt barnesyn, likevel fortsatt ha lov til å uttrykke med ord at turen til bondegården var kjempekjedelig, mens de i neste øyeblikk leker ut det de har opplevd på turen med stor begeistring. Vi voksne har ikke, og skal ikke ha bruk for barnas gjennomtenkte vurderinger og bevisste refleksjoner når vi tar valg på vegne av dem. Vi skal være i stand til å lytte til deres tilbakemelding slik den naturlig fremkommer. Små barn skal ikke stilles til ansvar for sine valg verken i hjemmet eller i barnehagen. Dersom barns medvirkning skal være et av samfunnets mål, må medvirkningen avleses slik den fremkommer i barnas spontane uttrykk, ikke etterspørres på en distansert og voksen måte.

Om barnet gis for stort ansvar, fratas det noe av sitt frihetsrom. Barndommens letthet, eller "rett til uansvarlighet" frarøves dem, som Brit Johanne Eide og Nina Winger kaller det i sin artikkel *Dilemmaer med barns medvirkning* fra departementets temahefte om medvirkning (s. 33). I rammeplanens andre kapittel hevdes det at danning og medvirkning er gjensidige prosesser. Gjennom å erfare sin egen persons virkning i omgivelsene, formes det egne selvbylde. Dette er en del av det mellommenneskelige samspillet og samtidig en del av samspillet mellom mennesker og miljø. Det å oppdage den påvirkning en kan øve på sine omgivelser og etter hvert ha dette til stede i sin bevissthet, er en del av barnets selvoppdragelse. Å legge grunnlag for en slik bevissthet i takt med barnets utvikling er et motiv for den allmenne ansvarliggjøringen i oppdragelsen. En kan se at barna etter hvert som de modnes og nærmer seg skolealder, selv

opplever at de gjennom sin etterligning av voksne forbilder, påvirker utfallet av en usikker situasjon, for eksempel i en konfliktløsning mellom yngre barn. Opplevelsen av egen evne til medvirkning og mestring, vil virke dannende på barnet og styrke deres selvbilde fremfor neste steg i utviklingen. Innflytelse og bidrag fra det enkelte menneske står alltid i forhold til dets kompetanse, og det er de voksnes ansvar å tre kontrollerende og regulerende inn i forhold til den virkning det enkelte barns ønske og utspill skal få.